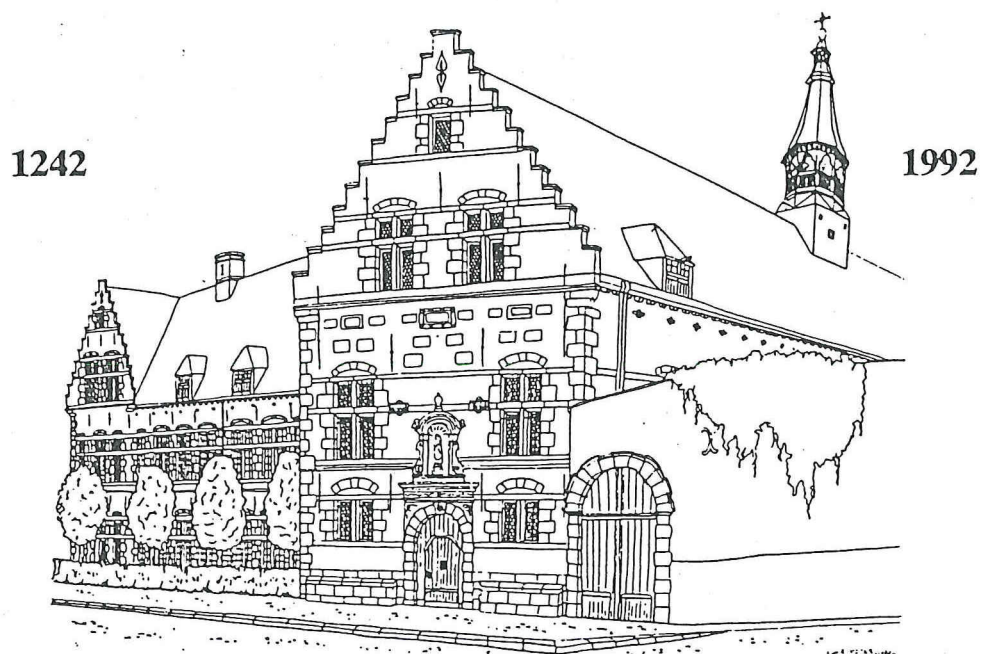

B D x

tekening Gerald DECOSTER

OVER GOTISCHE CREDENSEN EN TINNEN WATERPOTTEN

Het jaar 1992 is voor de Henegouwse stad Lessen, een jubileumjaar. Men viert er immers de 750e verjaardag van de stichting van het Hôpital Notre-Dame à la Rose, en dit gebeurt met een luisterrijke tentoonstelling in de historische gebouwen van het klooster zelf. Dit van 24 juli tot 04 oktober e.k.

Dank zij een succesrijk initiatief van de heer Tony DANGIS, Onder-voorzitter van de VLAAMSE TINVERENIGING, vond er in de loop van de maand mei '92, nog een tweede tentoonstelling plaats. Ditmaal stelde het Hospitaal een selectie tinnen voorwerpen uit eigen bezit, tentoon.

DE STAD LESSEN

is een kleine rustige provinciestad, juist onder de taalgrens gelegen, op 18 km ten oosten van Ronse en 8 km ten zuiden van Geraardsbergen. De twee belangrijkste gebouwen hier, zijn de gotische Sint-Pieterskerk uit de 16e eeuw, met nog enkele romaanse delen uit 1190, maar voor het grootste deel herbouwd na een brand in 1940, en het middeleeuwse Hôpital Notre-Dame à la Rose, in 1242 opgetrokken in de onmiddellijke omgeving van de Dender.

DE GESCHIEDENIS VAN DIT HOSPITAAL

gaat terug tot het begin van de 13e eeuw. Sire Arnould IV van Oudenaarde, Heer van Lessen, wordt dodelijk gewond in de slag van Taillebourg. Vooraleer te sterven, laat hij een laatste wilsbeschikking aan zijn testament toevoegen, waardoor een deel van zijn bezittingen aan de armen moet gespendeerd worden. In 1242 sticht zijn weduwe Alix de Rosoit, met dit geld, het Hôpital Notre-Dame de Lessines. Het klooster wordt toevertrouwd aan de zorgen van de kloosterorde van de H. Augustinus en had van het begin af als hoofddoel, het opnemen en verzorgen van zieken, "wier gezondheidstoestand het niet meer toeliet, van deur tot deur te gaan bedelen."

In de Middeleeuwen kon het Gasthuis maximaal 20 personen opnemen, een aantal dat in de 18^e eeuw werd opgedreven tot 30. Waar men oorspronkelijk, in noodgevallen een beroep deed op een arts uit de stad, werd vanaf de 16^e eeuw een eigen medische dienst uitgebouwd, waardoor het hospitaal niet enkel meer gasthuis, maar nu ook een echt ziekenhuis werd.

Met de Franse Revolutie begon een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de instelling: in plaats van verzorgingstehuis zou het stilaan een nieuwe functie toebedeeld krijgen, die van ouderlingengesticht.

Op 21 december 1980 verliet de laatste kostganger het Hospice om overgebracht te worden naar een moderne Home van het OCMW in de stad. Na 734 jaar was de rol van het Hospitaal als verzorgingsinstelling, definitief uitgespeeld. De prachtige gebouwen stonden vrij, om als museum ingericht te worden.

VAN HET OORSPRONKELIJKE GEBOUWENCOMPLEX

uit de 13^e eeuw, is er op vandaag niets meer terug te vinden. Uit de oude archieven, die nog allemaal bewaard zijn, kan men opmaken dat het bestond uit twee, loodrecht op elkaar staande vleugels, aangevuld met een paar bijgebouwen en een hoeve.

In 1517 begint men aan een totale verbouwing ervan, en die zal pas voltooid zijn in 1713. Het hospitaal bestaat dan in hoofdzaak uit vier elegante gotische kloostergebouwen, die in een rechthoek, rondom een kleine binnenhof gegroepeerd staan. Het meest opvallende deel van het gebouw is de hoofdgevel uit 1664, met de barokke ingangspoort, waarboven zich een schelpvormige nis bevindt met een stenen Madonnabeeld.

Het gasthuis bezit ook nog een unieke ijskelder uit de 19^e eeuw, waarschijnlijk het enige nog bestaande exemplaar van dit type, in een hospitaal. Onder een kleine heuvel, beplant met schaduwgevende bomen, bevindt zich een 10 meter diepe put, met een diameter van ongeveer 8 meter, en waarvan de wanden met stro geïsoleerd werden. Tijdens de winter werd het ijs uit de toen nog propere Dender, hierin opgestapeld, met als resultaat dat men zelfs nog in de maand augustus, over een laag ijs van meer dan 1 meter dikte, kon beschikken.

Het Hôpital Notre-Dame à la Rose is er in de loop der eeuwen altijd in geslaagd te ontsnappen aan oorlogen, plunderingen en vernielingen. Het is dan ook zo, dat het hele gebouwencomplex, anno 1992, nog quasi intact en onveranderd, bewaard is gebleven.

VAN HET SCHITTERENDE MUSEUM

kan in feite hetzelfde gezegd worden. Zowat de hele inboedel van het hospitaal, inclusief meubelen, kunstwerken en archieven, is nog ter plaatse aanwezig. Alle zalen en kamers worden momenteel, één na één, in hun oorspronkelijke staat hersteld. Niettegenstaande dit museum dus nog in volle expansie is, is het in staat de bezoeker, nu reeds een van de rijkste verzamelingen van het land, aan te bieden.

Het meest indrukwekkende is toch wel het meubilair. Welk ander museum in België kan er zich op beroemen 5 gotische credensmeubels te bezitten? In de gangen staan er "slechts" een viertal gotische koffer-banken te pronken, maar het museum bezit er zo maar eventjes 24 van, en in ieder kamer ontmoet men wel een paar Renaissancekasten uit de 17^e eeuw, of een of ander uitzonderlijk meubelstuk uit de 18^e, zoals bijvoorbeeld het volledige en originele Lodewijk XV-interieur, in het kabinet van de Prioeres.

Het klooster moet zelfs ooit nog een veel rijkere schat aan meubels gehad hebben, want in een van de salons, treft men een eiken lambrizing aan, die volledig vervaardigd is uit panelen van authentieke 17^e-eeuwse kasten.

Ook het interieur van de kapel straalt een verbluffende rijkdom uit, dank zij een 15 meter hoog barok altaar in gepolychromeerd en verguld hout, een orgelkast uit 1844, en een eiken Lodewijk XIV-koorgestoelte, met 18 rijkversierde zitplaatsen.

De schatkamer van het museum omvat zo een 60-tal stukken edelsmeedwerk, waaronder een zilver en gouden monstrans uit 1557, enkele oude beelden, zoals een Sedes Sapientiae uit de 14^e eeuw en een Piëta uit de 15^e, verschillende schilderijen van of toegeschreven aan Otto Venius, Rubens, Pourbus en Van Dyck.

Verder, bronzen en koperen voorwerpen, klokken, boeken, kantwerk, porselein en aardewerk, en noem maar op.

EN NATUURLIJK IS ER OOK TIN !

Het was bij een eerste bezoek aan deze tincollectie, dat Tony DANGIS van de gids te weten kwam, dat er waarschijnlijk wel nog heel wat tinnen voorwerpen overal rond in koffers en kisten, en zelfs in de middeleeuwse kelders moest te vinden zijn. Met wat aandringen verkreeg hij de toelating om samen met Jean-Pierre DE GRAEF op onderzoek uit te gaan, en toen deden ze de ontdekking van hun leven!

99 tinnen waterpotten, ongeveer 60 drinkbekers en 120 papkommen kwamen uit alle hoeken en kanten te voorschijn. Dit bracht de hoeveelheid tin van het klooster meteen op 684 stukken. En het merkwaardige aan deze verzameling is, dat het hier gaat om allemaal voorwerpen, die ooit nog in het hospitaal zelf, effectief gebruikt zijn geweest.

Zoals te verwachten, zijn slechts weinig stukken gemerkt: enkele 17e-eeuwse met het merkteken van Museur uit Ath, wat Brusselse poinçons en één merkteken uit Lessen zelf, namelijk "Woignion de Lessines" (1825-1849). Dit merkteken komt voor op 6 waterpotten en 24 borden.

Ook een drietal verschillende specifieke eigendomsmerken van het Hôpital Notre-Dame komen voor.

Het enthousiasme bij de beheerders van dit museum was ondertussen dermate groot geworden, dat ze onmiddellijk op het voorstel van Tony DANGIS ingingen, om in het kader van het 750-jarig bestaan van het Hospitaal, nog maar een tweede tentoonstelling te houden, ditmaal over hun eigen tinbezit.

Van 01 tot 17 mei 1992 stonden ongeveer 150 representatieve stukken tin tentoon, in de middeleeuwe gangen van het kloosterpand. Alle leden van de VLAAMSE TINVERENIGING, wier naam voorkomt op de officiële ledenlijst, opgemaakt in maart ll., zijn op dit gebeuren uitgenodigd geweest.

Momenteel zijn we aan het overleggen om misschien volgend jaar, een bezoek aan dit uitzonderlijk rijk museum te organiseren. Dan zouden we niet alleen alle schatten van deze unieke verzameling, onder bevoegde leiding, kunnen bewonderen, maar zouden we zelfs het voorrecht genieten de tinnen voorwerpen in handen te mogen nemen.

Als Voorzitter van de VLAAMSE TINVERENIGING, houd ik er dan ook heel speciaal aan, onze zeer actieve bestuursleden DANGIS en DE GRAEF hartelijk te feliciteren met de prachtige prestatie die ze hier geleverd hebben!

Pierre WULLUS